

– здатність нести юридичну відповідальність за свої зобов'язання в межах належного майна, за винятком випадків, передбачених законодавством [2].

Особливістю суб'єктів господарювання є їхня правоздатність та дієздатність, які визначаються законодавством і регулюються Господарським кодексом України.

Правоздатність передбачає право суб'єкта здійснювати господарську діяльність, укладати угоди, нести майнову відповідальність. Дієздатність забезпечує можливість реалізації прав та обов'язків відповідно до статуту чи інших установчих документів.

Отже, суб'єкти господарської діяльності є важливими учасниками економічного життя, що виконують важливі ролі, які активно впливають на формування економічної стабільності країни. Їхнє ефективне функціонування сприяє зміцненню національної економіки, поліпшенню добробуту населення та забезпеченню сталого розвитку суспільства.

Список використаних джерел

1. Господарське право (Загальна частина) : підруч. / за ред. В. С. Щербини, В. В. Резнікової. Київ : Видавництво Ліра-К, 2023. 588 с.
2. Подцерковний О. П., Добровольська В. В., Зятіна Д. В., Будурова Г. М. Господарське право : навч.-метод. посібник (для студ. денної та заочної форми навчання). Одеса, 2021. 166 с.
3. Господарський кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.

Катерина ШТЕФАН

ад'юнк

Науковий керівник:

к.ю.н., доц. **Михайло ФРОЛОВ**

(Дніпровський державний університет
внутрішніх справ)

СТАТУТ ООН ТА ПРАВА ЛЮДИНИ У БАЧЕННІ ЛУЇСА СОНА

Непересічну роль у вивченні особливостей розвитку сучасного механізму прав особистості відіграв американський юрист-міжнародник Луїс Сон, який народився на території сучасної України та здобув вищу освіту у Львівському університеті. Цей видатний науковець зробив вагомий внесок у створення Статуту ООН, був одним із засновників Американської колегії правників та понад два десятиліття викладав міжнародне право у Гарварді. Поміж його учнів – судді Міжнародного суду ООН, міністри закордонних справ, дипломати й науковці з різних країн світу. Луїс Сон очолював американську делегацію під час розробки й прийняття Конвенції ООН з

морського права 1982 року, суттєво впливаючи на хід переговорів.

У 1937 р. Луїс Сон, ознайомившись зі «Звітом з колізійного права» Дж. Бела, професора Гарвардської школи права, вирішив надіслати автору копію своїх рецензій на його роботи. У листі до Дж. Бела Сон пояснив, що виклав свої міркування у невеликому есе під назвою «Заплутане міжнародне приватне право» [5, с. 666]. Ця праця привернула увагу американського професора, який запросив Сона працювати своїм особистим асистентом у Гарвардській школі права [3, с. 623]. Перед початком Другої світової війни, у 1939 р., Луїс Сон емігрував до США, скориставшись одним із останніх кораблів, які залишили Польщу перед німецьким вторгненням [4, с. 14].

Луїс Сон вважав: сучасні норми міжнародного права, що стосуються прав особистості, є результатом «мовчазної революції» 40-х років минулого століття, тобто результатом створення Організації Об'єднаних Націй, а також підписання Загальної декларації прав людини, покладеної згодом в основу численної кількості міжнародних договорів, регіональних документів із прав особистості, національних конституцій та інших законів. Ці події були переломними в історії людства, оскільки Конференція ООН у Сан-Франциско 1945 р. фактично позбавила суверенні держави привілею бути єдиними суб'єктами міжнародного права – статус суб'єктів міжнародного права отримали також звичайні особи.

Механізм Статуту ООН різко вирізняється від попередніх підходів до міжнародного захисту прав особистості [6, с. 123–124]. Понад 3000 років потреби міжнародної спільноти обмежувалися правилами поведінки з іноземцями та різноманітними процедурами щодо регулювання позовів громадян однієї держави проти іншої за порушення, вчинені на її території посадовими особами чи громадянами. Лише в середині XIX ст. міжнародна спільнота зацікавилась долею національних меншин у Європі та мешканців деяких частин Африки. Ліга Націй заснувала спеціальні режими захисту національних меншин у Східній та Південній Європі, а також у Центральній Азії. Ситуація цілком змінилася під час Другої світової війни, коли тоталітарні режими порушували права особистості на своїй території та на окупованих землях, а також винищували цілі групи людей за расовою, національною чи релігійною приналежністю [7, с. 56].

Під час війни було підготовлено значну кількість документів про права особистості, однак конференція у Сан-Франциско не знайшла часу, щоб їх обговорити, хоча Статут ООН містить низку положень із прав особистості. У Статуті ООН наголошено: «Народи Об'єднаних Націй сповнені рішучості закріпити віру в основні права особистості, в достойність та цінність людської особистості, рівноправність чоловіків та жінок, великих і малих націй» та використовувати міжнародний апарат для сприяння економічному та соціальному прогресу всіх народів [2]. Ст. 1 статуту, поміж інших цілей, містить прагнення міжнародної спільноти сприяти та розвивати повагу до прав особистості та основних свобод без розрізнення за расою, статтю, релігією.

Схоже положення містить ст. 55 статуту, де закріплено обов'язок загальної поваги та дотримання прав особистості та основних свобод без розрізнення за расою, статтю, мовою чи релігією.

Статут ООН передбачає значну передачу повноважень до органів цієї організації. Відповідно до ст. 13 цього статуту Генеральна Асамблея зобов'язана сприяти здійсненню прав особистості без розрізнення за расою, статтю, мовою чи релігією. ЕКОСОР, відповідно до ст. 62, покликана подавати рекомендації з метою сприяння повазі та дотриманню прав особистості та основних свобод для всіх без винятку. Стаття 68 регламентує створення комісії в економічній та соціальній сфері для сприяння правам особистості. Окрім того, ст. 76 статуту закріплює обов'язок системи опіки ООН сприяти повазі до прав особистості та основних свобод для всіх без розрізнення за расою, статтю, мовою чи релігією.

Наведені положення чітко виражають зобов'язання всіх держав-членів та органів влади щодо організації у сфері прав особистості. Попри те, що такі положення є узагальнюючими, вони мають силу позитивного міжнародного права та створюють основні зобов'язання усіх членів щодо добросовісного виконання. Держави повинні співпрацювати з ООН у поширенні універсальної поваги, а також дотриманні прав особистості та основних свобод до всіх людей без винятку. Будь-яка відмова брати участь у програмі ООН щодо забезпечення дотримання прав особистості означатиме порушення статуту організації. Обов'язок сприяти та підтримувати права особистості закріплено у затверджених цілях ст. 1 статуту.

Статут є наріжним каменем норм *jus cogens* у міжнародному праві. Якщо держава-член укладе міжнародний договір або прийме закон, який міститиме грубе порушення прав особистості, цей договір чи акт однозначно вважатимуть недійсним, таким, що суперечить положенням Статуту ООН. Отже, кожен міжнародний чи національний судовий орган, до якого звернуться щодо застосування цього акта чи договору, повинен відмовити у такому розгляді.

Як зауважив Л. Сон, не тільки буква статуту, а й дух його положень щодо прав людини мають надзвичайний вплив на зміни у сфері захисту прав людини, що відбулися у багатьох частинах світу після 1945 р.

Права людини та основні свободи, згадані у Статуті, детальніше закріплені у системі документів, що створюють міжнародну Хартію прав людини.

Розвиток міжнародного права в галузі захисту прав людини є важливим досягненням ХХ ст. Дослідження Луїса Сона підтвердили значущість Статуту ООН та Загальної декларації прав людини як основи міжнародної правової системи. Незважаючи на існуючі виклики та критичні оцінки, роль ООН у захисті основоположних прав людини залишається центральною. Подальше вдосконалення механізмів глобального правового порядку є необхідним для забезпечення рівності, свободи та гідності всіх людей.

Список використаних джерел

1. Загальна декларація прав людини : Декларація ООН від 10.12.1948. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015?find#Text.
2. Статут Організації Об'єднаних Націй. URL : https://unic.un.org/aroundworld/unics/common/documents/publications/uncharter/UN%20Charter_Ukrainian.pdf.
3. Buergenthal T. Louis B. Sohn (1914–2006). *American Journal of International Law*. 2006. Vol. 100. P. 623–626.
4. Koh H. H. Louis B. Sohn: Present at the Creation. *Harvard International Law Journal*. 2007. Vol. 48. P. 13–17.
5. Troobef P. D. A Tribune to Louis Sohn: some new facts and some lingering mysteries in a remarkable life. *George Washington International Law Review*. 2007. Vol. 39. P. 665–673.
6. Буроменський М. В. Історія міжнародного права у XX столітті. Київ : Видавничий дім «Право», 2010.
7. Лен Е. Критика міжнародного правового порядку. Київ : Юридична література, 2005.

Дмитро ШУЛЬГА

курсант факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Національної поліції України

Науковий керівник:

к.ю.н., доц. **Марина ЮНІНА**

(Дніпровський державний університет
внутрішніх справ)

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ОХОРОНИ ТА ЗАХИСТУ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Воєнний стан – це надзвичайний режим, який оголошується в країні у відповідь на зовнішню або внутрішню загрозу. Він супроводжується суттєвими обмеженнями прав і свобод громадян, що викликано необхідністю забезпечення безпеки держави та суспільства. Це, в свою чергу, ставить під загрозу охорону та захист цивільних прав.

Воєнний стан в Україні регулюється Конституцією України, Законом України «Про правовий режим воєнного стану», а також міжнародними нормами та стандартами у сфері прав людини. Основною метою оголошення воєнного стану є захист національної безпеки, проте важливим залишається і дотримання правових норм, що забезпечують захист прав людини [2].

Під час дії воєнного стану держави мають право обмежувати певні права і свободи громадян. Це може передбачати обмеження права на свободу слова, свободу зборів, особисту недоторканність та ін. Такі обмеження можуть призвести до зловживань із боку державних органів, а також до порушення